

Információ státusz és perspektivizáció

A beszélt nyelvi nganaszan korpusz annotációs problémáiról, különös tekintettel az idézési stratégiákra

Wagner-Nagy Beáta
University of Hamburg
Szeverenyi Sándor
Szegedi Tudományegyetem

Az előadás egy, a hamburgi nganaszan korpusz (NGAN-CORP) annotációs munkálatai során felmerült probléma megoldására tett (rész)kísérleteket mutatja be. A probléma az információ státusz annotálása (Götze et al. 2007 alapján) nézőpontváltás esetében. Ahhoz, hogy erre annotációs megoldást találjunk, tisztában kell lennünk a korpusz jellemzőivel, azon belül is azon szerkezetek ismeretével, amelyekben nézőpontváltás történik. Így a kutatásnak két célja van: 1) megfelelő annotációs megoldás kidolgozása, 2) a nganaszan idézési stratégiák feltérképezése.

A korpusz elsősorban egyszemélyes narratív szövegeket tartalmaz. Ezek jelentős része terepmunka során rögzített folklórszöveg, személyes történet és élettörténet. A leggyakoribb szituáció, amikor a nem anyanyelvű kutató szemben ül az adatközlővel (ritkábban anyanyelvi beszélő is része a hallgatóságnak). Ebben az esetben a beszélő számára a közönség maga a felvételt készítő kutató, aki viszont nem vesz részt a történet alakításában, nem jelez vissza. Mindez azt jelenti, hogy a beszélő számára kevés a visszajelzés, minimális az interakció.

A korpusz további fontos jellemzője, hogy a történetekben viszonylag kevés a tulajdonnév: természeti, földrajzi jelenség (pl. hegy, folyó, tó, város) általában csak akkor kap nevet, ha a történet a név eredetéről szól vagy általánosan (a kutató számára is) ismertnek számítanak. Végezetül az ismételődő eseményeket kell megemlíteni. Ez lehet ugyanaz az esemény többek által elmesélve vagy ugyanaz az esemény különböző személyekkel történik meg. A harmadik fontos tényező az idézetek magas száma.

Mindezen tényezők megnehezítik a referensek egyértelmű beazonosítását, mivel egy azonos alakú vagy szinonim lexikai egységnek több referense is lehet, többek között a perspektívaváltás miatt. Azokat az idézeteket vizsgáltuk, amelyek előtt megnyilatkozást bevezető (vagy követő) tagmondat áll (mond, felkiált, gondol stb.). Ilyenkor mindig perspektívaváltás történik, függő idézési stratégia nem mutatható ki a korpuszban.

Eredmények, megoldások:

- 1) A idézetet bevezető tagmondatokat külön annotáljuk. A megnyilatkozást bevezető állítmányt „quotative say” címkével látjuk el. A különböző nézőpontokat indexáljuk.
- 2) Úgy tűnik, hogy a nganaszan nyelv nem ismer függő idézési stratégiát. Ennek háttere nehezen magyarázható, egyelőre csupán feltételezni lehet bizonyos tényezőket. Ilyen pl. a bonyolult morfológiai evidencialitás-rendszer, amelyben a renarratív/narratív/kvótatív fontos szerepet tölt be, de említhető még a deiktikus jelen idő hiánya.

Irodalom

Götze M, Dipper S, Skopeteas S, (eds.) 2007: Information Structure, in Cross-Linguistic Corpora: Annotation Guidelines for Phonology, Morphology, Syntax, Semantics, and Information Structure. *Interdisciplinary Studies on Information Structure (ISIS), Working papers of the SFB 632*. 7: 147–189.